

LBRIS

We know
books

Paul Sârbu

DINCOLO DE LUME

Prefață de Nicolae-Paul Mihail

Hoffman

TREAPTA I.
DRUM ÎN ÎNTUNERIC

PROIECTE

Începu noiembrie. Înfloriră pomii a doua oară: amar-nică iluzie, eternă amnezie! Nici o frunză verde! Și câte flori, atâtea amăgiri!... Plouă. Norii latră sfâșiindu-se între ei până la sânge. Frunzare uscate, duium pe jos, iar rămurelele bătute cu inflorescențe albe, roz, liliachii – în meri, gutui, corcoduși... Petale noi amestecate cu foi uscate, în noroi. Zilele trecute văzusem un dud plin de flăcărui galben-ruginii. Ziua următoare, o mârâitură de crivăț, și dudul arăta sfârtecat, ca o pradă din care rămăsese numai scheletul. Toamna, amăgirile sunt ucise mai repede, visele nu mai au atâta vigoare, atâta speranță, sunt ca niște păpădii spulberate la prima pală!... Jumătate din agud rămăsese fără nici o frunză, cealaltă junătate, protejată de un grajd de stuf, mai purta ceva din focul toamnei. În următoarea dimineață mai tremurau doar câteva feștile – le putui număra... Jos mormane de frunzare veștede, până la glezne, până la genunchi, ațâțate de un vârtej nesigur: ceasuri ruginite, mici morminte ale clipelor verzi, ale ramurilor vii, din vara trecută, acum fumegânde... Și stelele... ca o cenușă galbenă, suflată pe cer de vântul și bocetul toamnei...

*

Mă duse gândul la „ciortohoni, la posedati” și la desti-
nul lor, la jurnalul meu de scriitor care zace prăfuit, căci alte
și alte piese ale vieții se joacă pe scena acestui cătun izolat
din mijlocul deltei...

*

Recitesc din Dostoievski... Când am venit, în urmă
cu un sfert de secol, în acest cătun, ca tânăr învățător, îmi
vândusem – parcă fu ieri! – unicul costum de haine (pe care
mi-l cumpărase buna mea mamă, adunând din greu ban pe
ban, „ca să arăt și eu a om...”). Vândusem acel costum cu
etichetă, la magazinul sătesc, și-mi cumpărasem unsprezece
volume de Dostoievski. După asta, femeile din sat mă po-
recliseră „Jerpelitul”. Nici până azi nu am reușit să-mi cum-
păr un alt costum nou.... Acum – cu patalama de scriitor,
recitesc acele tomuri și cuget că și azi aș face la fel... Și mă
cuprinde deznădejdea, când îmi dau seama de adâncimea
gândirii maestrului, de tragismul personajelor lui, și mă
simt neînsemnat și șters!

Eu, ajuns, vrând-nevrând personaj în această poveste
scrisă nu de mine, ci de destin, roman al cărui umil cronicar
se întâmplă să fiu, am un complex de nerodire ...

Fiecare carte a mea mi-a adus numai neazuri: din
partea vechii securități în vechiul regim și a mafiei locale în
cel nou, amenințări la adresa familiei, lovituri piezișe date de
rude, prieteni și dușmani, anxietate, invidie, premii literare,
simple hârtii care vin prin poștă, deoarece nici nu mă duc
să le primesc, diplome fără valoare, aprecieri critice uneori
exagerate din partea unor străini pe care nu-i voi cunoaște

poate niciodată, sentimentul că sunt în afara timpului, inutil – căci nimeni nu mai citește.

Dar și maestrul a fost condamnat la moarte, apoi i s-a comutat pedeapsa în patru ani de ocnă. A suferit mult mai mult și se pare că toate aceste nenorociri și umilințe fac parte din meseria de scriitor. Cărțile mele – mutilate de cenzură și autocenzură, nuvele și capitole arse ca să nu pun în primejdie familia. Fiecare pagină era o chestiune gravă, de viață și de moarte. Am scris ascunzându-mă și de mine însumi și scriu fără speranță: e ca un blestem, ca o „tară”, cu care încerc să supraviețuiesc, întrebându-mă ce alte lovituri îmi va aduce următoarea carte – de pildă, aceasta... O luptă se dă înainte de a trimite manuscrisul la editură (să mai tai ceva, să mai scot câte-un personaj, un război se dă după apariția cărții!...)

*

Sângele verde al stufărișului și al pădurii se scurge în nisipurile Deltei. Vântul toamnei are sonorități de clopote de înmormântare, ca niște fluierături de trenuri galbene ori ca scârțâitul de țâțână al unor uși ce duc înspre moarte! Cui îi mai amintesc de primăvară, frunzarele putregăite prin noroiul drumului? În războiul cu toamna... poate doar cuvintele mai înving uneori...

Roșeața toamnei are o nuanță de măceșe stafidite, putrede, alta decât roșul viu al trandafirului sălbatic de vară!

Încerc să învăț, „a muri”, cum spuse poetul! Neantul are acum fructele coapte în grădina inimii mele, ca niște litere de aur, ca niște feștile în moarte.

Un vânt tăios, transformă ploaia în lapoviță; apoi înghețară brusc toate crengile înflorite din nou!

Crivățul rupse măciuliile stufului bătrân și le ridică în văzduh, îndoi firele tinere crescute printre cele uscate, plesnindu-le de apa zbuciumată și blestemată, după care, și acestea, ca niște săbii îndoite, verzi, rămaseră arcuite și încremenite cu vârfurile înfipite în gheață, ca după un război pierdut. Firele crude încremeniră sculptate parcă în cristal. Apele muriră, împietriră – doar un ochi cu valuri înspuimate, neliniștite, mai adună câteva păsări la un loc, rațele sătenilor și câteva găște sălbatice, lângă un pâlc de sălcii cu crenguțe îmbobocite și sticloase.

Nuferi îmbobociți – lanterne roșii ce bat înspre neant, încremenite de ger, aprinse...

Florile măcelărite, care mai rămăseseră înghețate pe crenguțe, paralizate așa de frumos, păreau că păstrează intactă întreaga lor viață!

Și totuși, din cadavrul alb al iernii, deasupra căruia crivățul urlă înspre vârtejurile de corbi, va crește cel mai frumos liliac-postum...

*

Eu mă retrăsei la gura sobei, recitind și pritocind manuscrisul în lungile, nesfârșitele nopți de iarnă în Delta, rumegând povestea ciortohonilor, abia stinsă în toamna aceasta... Încă nu mi se limpezise în minte labirintul în care orbecăiseră dinspre beznă înspre lumina neantului, aceste ființe disperate, ciortohonii, adică oamenii dracului, acest cătun al Deltei fiind o enclavă crepusculară în care întrupări bântuite își caută salvare, nu înspre viață, ci înspre întuneric...

Pentru Humbri, eroul principal, o boală incurabilă era doar un duh malefic ce se cuibărise în trupul lui. Făcu sacri-

ficii și legăminte, dar, până la urmă înțelese că prețul plătit e prea mare, că sunt lucruri mult mai prețioase decât viața. Încearcă să se salveze, acceptându-și soarta, singura speranță ducând spre moarte...

Pentru a da viață personajelor cărții, am inventat relații între mine și cele reale, încercând din când în când să le schimb destinul, pentru a le complica existențele... Dar înclăștarea dintre Humbri cel real și mine a crescut din această cauză, el simțind totdeauna că e observat, și întinzându-mi, la rândul lui, curse drăcești, tensiunea dintre noi crescând la maximum. Dar, cu toate că încercam să prevăd mutările viitoare ale pieselor mele, în ciuda oricăror calcule, soarta lor o lua pe căi neprevăzute, neștiute...

VEDENIA

Într-un salon al Institutului de cercetare de pe lângă Spitalul „Panduri” din București, Humbri avu același coșmar ce se repetă tot mai des: o femeie de o frumusețe rară, îmbătrânea văzând cu ochii: părul i se transforma în raze albe, lungi până la călcâi, ochii îi pâlpâiau la început ca niște flăcări albastre, apoi deveneau verzui, iar la urmă fumegau ca două feștile roșietice, până se stingeau într-un fum alb, înecăcios; mâinile i se încolăceau ca niște șerpi solzoși, se zbăteau în jurul gâtului lui sufocându-l, apoi vedenia devenea masculină, îmbătrânind mereu, cu fața tot mai aspră, cu ochii amenințatori și gura scrâșnind drăcește; fața i se descârna, devenind o hârcă cu dinții ca niște tăciuni abia stinși, cu o gură care-l blestema: „Pe capul tău ți-am trimis boala! Fii blestemat!”

Deși își dădea seama chiar și în somn că e doar o închipuire, pe Humbri îl trecură răcorile morții și deschizând brusc ochii, nu mai văzu decât ferestrele spitalului luminate de un neon de afară și nu auzi decât scârțâitul tramvaielor în noapte și obișnuitul lătrat al câinilor de la rampa de gunoi.

În legătură cu boala doctorii nu-i spusese rău precis ce are: știa că fuse operat de o tumoare la gât, dar nu află de ce natură e, decât când atunci o asistentă rutinată, căreia nu-i dăduse bacșiș, strigase:

— Malignii la tratament!

Cum el sta nemișcat, mirându-se, asistenta, cu un ochi mare și rău întors cu albul spre el, adăugase:

— Hei! Humbri – ești canceros! Limfom malign Hodgkin!

După puțin timp, întorcându-se de la tratament, avea să-i găsească pe cei din salon privindu-l ca pe un mort:

— Ce-aveți bă? Ce v-a apucat?

— Tu știi ce gravă e boala asta a ta?

— Ei și? Lasă bă, că n-o să crăp eu din asta...?! Dacă nu vreau eu să-ntind adidași, nu-i întind!... A venit urâta aia șasăie, să vă sperie! Cred că din cauza ei visez urât! Fiindcă nu i-am băgat bani în buzunar, ca voi toți?! N-am de unde! De asta mi-a spus-o așa, în față!... Da' e mai bine... Știu la ce să mă aștept!...

Își aduse aminte cum, iarna trecută, în urma unei beții crunte în satul lui din Deltă, doi recidiviști, Clapuchiu și Kekei, săriseră să-l gătuiască. Abia își revenise în fire afară, în zăpadă, pe niște maldăre de stuf. În ziua aceea tăiaseră stuf cu târpanele pe balta înghețată, apoi prăjiseră șuncă de mistreț și băuseră spirt... Știa că e rău la beție, el sărise primul la bătaie. Plecaseră acasă fără dușmănie, spre colibele acoperite cu stuf și zăpadă, luminate de lună, uitând de găl-ceava din seara aceea.

Abia după vreo lună, când se bărbieri, observă că îi apăruse o gălmă la gât, cât un ou de găină. Vânătăile pe care i le lăsaseră cei doi bețivani pe beregată trecuseră, dar el crezuse că de acolo i se trage totul, că poate-i rămăsese un cheag de sânge... Doctorul îi spuse că era posibil ca de acolo să i se fi declanșat boala, o boală rară, de natură necunoscută, pe care o avusese probabil în stare latentă; moștenită de la cine știe ce strămoș îndepărtat... Dar nici de asta nu era sigur. Despre gravitatea ei nu-i pomenise nimic. Dar îi revenea în memorie ciudata vedenie, ca o pată pe creier, repetându-i într-una că ea i-a trimis boala pentru că „trădase”?... Dar nici el nu înțelegea de ce se făcuse vinovat și i se părea că

boala cuibărită în el este, de fapt, această vedenie sau măcar spiritul ei!...

*

Reîntors în satul lui din Deltă, Humbri făcu naveta la Tulcea încă o jumătate de an, să-și facă tratamentul. Îi băgară un lichid alb și unul roșu în vene, de-i înnegrirea brațele, căci de multe ori, asistentele îi trecură acul dincolo, prin venă. Nu prea mai suporta. Fiindcă totuși părul i se rări, umblă un timp legat la cap cu un batic roșu. O vreme se lăsă de băutură. Auzi la TV o poveste cu o bolnavă fără scăpare, care visase că Dumnezeu o sfătuia să mănânce gândaci de Colorado. În acea primăvară Humbri adună o grămadă de gândaci de pe vrejurile de cartofi, îi spală într-o strachină și îi înghiți de vii. Se obișnuie cu ei, zicea că au gust de iarbă, că după ce țâșnește un lichid roșu din ei, îi soarbe, îi mestecă și rămâne cu ceva verde pe limbă. Apoi mai află de la radio, că tot din acești gândaci se extrage o substanță folosită în tratarea maladiei SIDA, ceea ce părea că ar confirma visul femeii... Începu să capete speranță, deși acest vis fusese trimis de Dumnezeu către o persoană credincioasă, ceea ce nu era cazul lui ...

*

Pentru ca Humbri să nu mai plece de acasă urmărit de poliție, Daria, mama lui, de teamă să nu fie arestat pentru satanism, ca „să-i pună belciugul”, îl sfătui să o ia de nevastă pe Lila, o fostă prostituată ce-și făcuse veacul pe la turci, care venise în sat, slabă ca o umbră, speriată de ceva pe care-l știa numai ea. Despre ea se spunea că turcii o ținuseră legată cu lanțuri de picioare și de pat și cu greu reușise să fugă de la

un bordel clandestin din Istanbul, având complicitatea unui client român... Însă Daria cunoștea și trecutul lui Humbri, știa că făcuse parte din bande sataniste, ai căror membri făceau orgii, devastau morminte, se drogau și propovăduiau sinuciderea, și chiar uciderea celor mai apropiate ființe.

*

Daria voise totdeauna să-l ferească de credința în acel duh necurat al smârcului, numit Samka, dar soarta îi făcuse să se întoarcă înapoi în Deltă. Femeia știa că bunică-sa, Gheboasa, care trăise în urmă cu un sfert de veac pe un grind acum pustiit, numit chiar grindul Samka, jurase ca primul bărbat născut în neamul lor să fie închinat aceluia duh necruțător al bălților. Acesta fiind chiar copilul Dariaei, Humbri. La maternitate îl declară pe numele de Senca, dar, la puțin timp, când copilul se îmbolnăvi, Daria, după un obicei al locului, puse o femeie care se ocupa cu farmece de-l „cumpără” pe micuț, dându-l de trei ori pe fereastră și schimbându-i numele în Humbri, ca să nu-l mai găsească duhurile rele și bolile: „Mi l-ai dat bolnav pe Senca, ți-l aduc sănătos pe Humbri!” spusese de trei ori vrăjitoarea, bătând în ușă și înapoindu-i pruncul mamei. De atunci, toți îl strigară Humbri, deși în acte era trecut Senca.

*

Daria nu voise să-i hărăzească Samkăi sufletul copilului. Fugi în lume unde avu numai ghinioane, iar copilul o luase pe căi întunecate.

Ca s-o împace pe mumă-sa, Gheboasa (vrăjitoarea moartă care îi chinuia visele), Daria se duse în noaptea Sfântului Andrei și sacrifică un vițel la altarul de piatră, unde

Gheboasa promisesese duhului smârcurilor pe primul născut bărbat. Cu toate acestea, Daria, deși a respectat obiceiul, de a ține secret numele adevărat al băiatului, a și fugit din Deltă de frica stafiei, se părea că aceasta îi urmărise tot timpul... Mai târziu, Humbri, exmatriculat pentru participarea la o sectă satanistă și urmărit de poliție, trecu granița la turci. Aici munci o vreme, se învață cu drogurile, apoi se întoarse, închipuindu-și că a scăpat de blesteme.

*

După multe căutări Daria își găsi fiul la marginea orașului Tulcea, ascunzându-se de poliție, încălzindu-se la focul unor gunoaie, hrănindu-se cu cotoare de varză și pesmeți din pubele. Era cu un văr al lui, Gora, și acesta bețivan și scandalagiu, alungat de acasă de părinți și căutat de poliție. Daria le aduse de mâncare. Humbri se întorsese cu spatele și înfulecând din franzela și din salamul cumpărat de ea, tremura ca un câine hămesit și hăituit. Daria îl luă acasă. Nu putuse să-l ia și pe Gora, blestemând-o pe soră-sa, Frusina, care „nu avea inimă de mamă” și care-l lăsa pe drumuri. Daria locuia în maghernița fostului ei bărbat cu care-l făcuse pe Humbri și care murise din pricina băuturii. Îl ținuse pe băiat ascuns de poliție, îi căută și femeie, voise să-l țină lângă ea, să nu-l piardă iar în lumea dușmănoasă a orașelor.

Numai că o altă nenorocire dădu peste ei: tumoarea necruțătoare despre care nici doctorii nu știau prea multe. Daria se întrebă în sinea ei, dacă nu cumva strigoaia gheboasă și chiar Samka, duhul locului, îl dibuiseră pe băiat și-l pedepseau acum pentru călcarea jurământului făcut în trecut de bătrâna vrăjitoare.

La spitalul din Tulcea, unde mai mergea să facă tratament, Humbri află că o pacientă cu această boală făcuse a cincea oară operație, și apoi umblând pe la tot felul de mănăstiri, s-a vindecat de-a binelea! Ai fi zis că această nenorocire trimisă de duhuri rele, poate fi vindecată doar prin credință... Asta spera din toată inima și Daria, care se rugă la icoane să se găsească cineva care să-i cunune pe Humbri și pe Lila, prostituata pe care i-o alesese. Poate că Humbri intrând în biserică, se va vindeca și el, cu ajutorul lui Dumnezeu!

*

După tratament, doctorii din Tulcea îl trimiseră pe Humbri din nou la București „la analize”. Ei spuneau, ca să-l încurajeze, că „arată bine la față”. Din nou aveau problema banilor de drum. Prima dată îl trimiseseră cu salvarea la operație, acum însă trebuia să meargă pe banii lui, iar el nu avea parale nici până la Tulcea, necum până în Capitală.

De la primărie venise o angajată care se ocupă de „bolnavii cronici” și-i promisese că-i va face acte și pentru pensie de boală. Zicea că va încerca să-i facă și lui Humbri rost de niște hârtii ca să aibă drumul gratuit la locul tratamentului, dar nu era sigură că va reuși...